

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separtu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolele nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
denții regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pest'a, ^{31 augustu} ^{12 sept.} 1868.

Starea politica a Ungariei a devenitu unu caosu
implitu. Mai suntu inca trei lune si apoi mandatulu
deputatiloru expira. Guvernulu, vedindu opulu dua-
mularu necompletatu si lips'a tempului, incepe prin
organele sale a invinovatî partitulu opositionale, dî-
candu: că elu porta vin'a că lucrurile de capetenia
— precum este uniunea Transilvaniei, deslegarea ce-
tatei natiunalitatiloru si cea a remanintieloru urba-
nali, bugetulu, organizarea jurisdictiunei comitate-
loru si a orasieloru s. a., — nu s'au potutu indeplinî,
ci că ne'nteruptu i-a pusu in cale greutăti si piecede.
Partiti'a lui Ghyczy-Tisza, la rondulu ei, re-
pinge acăsta acuzare si dîce, că guvernulu nu si-a
implenitu misiunea; pentrucă, in locu de a se ocupă
de reformele patriei, in locu de a pune de tempuriu pro-
iectele de lege pre mes'a deputatiloru, a petrecutu
tempulu mai multu facandu complimente Vienei, s'a
ocupatu mai multu de nesce lucruri, cari amenintia
autonomi'a patriei, precum es' delegatiunea si cestiu-
nea armatei, amedoune conc'urate in Vien'a. Numi-
nati'a partiti'a dîce mai departe, că ea s'a aretatu totdeun'a
a spriginî guvernulu in caus'a reformeloru fo-
reitorie patriei.

Considerandu frecările aceste-a cu atentiune,
numai decâtu conchide, că precum gover-
nulu ar' dorî sê-si asigure majoritate in diet'a veni-
torie, asiè si partitulu lui Ghyczy-Tisza staruesce
in tote poterile a apucă frenel guvernarei; adeca
anulu si altulu tientescu a face presiune la alege-
rele venitorie.

Fiindcă noi nu suntemu partenitori ai sistemu-
i fatalu dualisticu, care ne inundă cu atâte calamita-
ti si sub a le cărui auspicie nece că acceptăm ce-
a bine, inregistrăm disputele magiariloru fără de
cei unu comentariu.

In dietele de d'in colo de Lait'a inca se fremen-
telementulu slavicu cu celu nemtiescu. Precum in
Boemi'a, Moravi'a, Galici'a, asemene si in Crain'a, Ca-
rpati'a si Triestu vedemu frecări inversiunate. De si
aparintia elementulu slavu se vede calcatu prin
majoritatea maestrita nemtiesca, totu-si desvoltarea
pretinsunieloru devinu d'in dî in dî mai
amenintatorie si casiuna guvernului ingrigiri mari.
Mercurile vasului dualisticu plesnescu unulu dupa
altulu, si federalismulu iè dimensiuni totu mai mari
si ocupa d'in ce in ce unu terenu mai solidu.

In diurnalulu „Reform“, D. Schuselka dă lec-
tiuni aspre magiariloru, cari cuteza a atacă cu o
arbitrarie ne mai pomenita justele pretinsuni a le-
gatoriloru, moraviloru si in genere a le toturoru sla-
viloru. D. Schuselka aduce magiariloru aminte, că
in 1860—1, pre candu boemi si slavii se luptau
contra patentei d'in faurariu, adeca contra centrali-
zari magiariloru bincuventau acăsta lupta a slaviloru;
si acăsta di magiariloru, dupa ce si-au ajunsu scopulu si
castigatu totu ce au doritu, despretinescu si bat-
utescu aceea-si lupta a slaviloru, facandu-se cei
si aprigi fantori ai centralismului despoticu.

Maresialulu dietei boeme provoca pre cei 81 de-
putati boemi, cari au datu declaratiunea cunoscuta,
in restempu de 14 dîle sê se infatisieze la dieta;
si că fără invoirea dietei declaratiunea loru
nu se pote susterne monarculu.

Cătu de mari dimensiuni iau demonstratiunile
magiariloru si ale slaviloru, potemu vedè si d'in mi-
nistrulu tienutu la Sachsenfeld, la care s'au infatisia-
re 15,000 de omeni, necomputandu-se acî corpora-
tiunile d'in tote părțile slavice. Oratorii cei mai ce-
lebri tieneau discursuri fulminante de pre tribun'a
dieta. Dr. Bosnjac a facutu o motiune pentru con-
cederea toturoru slaviloru intr'unu corpu politicu. In

acestu mitingu s'au scosu la lumina decisiunile ur-
matorie: 1. limba natiunale in administratiune, in
afacerile basericesci si in teologia. 2. scole natiunale
de agricultura, metaseria, silvicultura, s. a. 3. Scole
natiunale poporale. 4. Unirea slaviloru intr'unu cor-
pu politicu natiunale.

Vedemu dara, că *pronunciamentele* incepu a se
generalisă si la slavi, care este unu semnu invederatu,
că ide'a natiunalitatei este in mare fierbere si rechia-
ma cu multa putere drepturile naturali. — A se luptă
contra acestei idee este ratecire si orbă.

Diurnalele independinti franceze ne intarescu
in credinti'a, că suntemu in ajunulu erumperei unui
rebelu. „Times“ comunica una scire d'in Parisu, in
intielesulu cărei-a la frontier'a Franciei se planeza
loculu. La Vallenciennes, in suburbiulu Marly, s'a
datu ordinu aspru proprietariloru gradineloru pro-
vediuete cu chioscuri si pavilone, ca sê le derime nu-
mai de cătu cu garduri cu totu. Belfort (numitu ar-
mement de sûreté) s'a provediutu cu 240 de tunuri.
Vedindu asemeni fapte, dîce ace'a scire, cine se va
mai potè indot d'espere erumperea unui rebelu?

Diurnalele de Berolinu dîce, că sistarea recru-
tari s'a facutu d'in punctu de vedere economicu. „In-
dép. belge“ se declara in asemene intielesu.

„Zkft“ ni aduce scirea, că bulgarii, disciplinati,
armati si consolidati in Balcanu, au avutu de la 2 l.
e. pan' acum 6 lovituri cu turcii; acesti d'in urma
fura batuti, pre langa o pierdere de 620 de soldati.
Spitalele in Ruscincu, Samla, Widdin si Sistof suntu
pline de Turci raniti. — Caus'a Oriintelu" se vede a
fi in ajunulu deslegarei. — In Ispan'a se astepta o re-
seola generale contr'a dinastiei.

In locu de articulu de fondu. *)

Dupa scirea respandita de foiele magiare, cari
credemu că — in acestu punctu — suntu bine infor-
mate, cătra finea lunei curgatorie are a se tienè per-
tratara finale, in procesulu intentatu contr'a urdîto-
riloru pronunciamentulu. Deci este aproape
ora, in care tribunalulu d'in Tergulu-Muresiului,
dupa atâte benevolisări, va enuncîa sentinti'a a su-
pra capeteloru acelor'a, pre cari-au trasu innaintea
sa. — Cum va fi acea sentintia: convinsu-se-va fi
o. tribunalulu si prin elu o. ministerulu ungurescu,
sêu celu d'in urma prin celu de antăiu, d'in respun-
surile capetate si d'in o considerare mai de aproape a
lucrul, că acelu pronunciamentu dupa dreptu si
dreptate nu pote cadè sub neci o pedepsa, sêu tri-
bunalu si ministeriu au remasu totu pre langa pare-
rile avute innainte de intentarea procesului? nu sci-
mu, nici nu voimu a cercă. Scimu inse că, fiindu ace-
lu pronunciamentu cuprinsulu justeloru pretinsuni
a le natiunei romane, cei trasi innaintea tribunalului
nu stau singuri, ci chiar d'in motivulu acî amintitu,
ei sunt sustienuti de intrega natiunea romana, ai cărei
fii credintiosi se grabira d'in tote laturile a-si aretă
consentimentulu loru cu pronunciamentulu d'in ce-
stiune. — Spre dovada, ne tienemu de strinsa
detorintia a aduce la publicitate numele totu-
roru aceloru fii ai natiunei romane, cari si-
au aretatu pan'acum consentimentulu loru cu pro-
nunciamentulu pre calea diurnalului nostru, obser-
vandu acî, că organele justitiei si-voru fi castigatu
cunoscintia despre ace'a, că pre care cale si-au aretatu
consentimentulu loru cu cuprinsulu pronunciamen-
tulu acei barbati ai natiunei romane, cari nu si l'au
aretatu pre calea diurnalului nostru. Asiè, voru scî
acele organe, că cei mai destinsi barbati ai natiunei
nostre s'au luptatu si se lupta pre fatia, in publicitate,
cu fruntea deschisa si cu armele dreptatei totu pen-

*) A se vedè nr. tr.

tru pretinsunieloru natiunei romane cuprinse in pro-
nunciamentu, d'in care cauza una declarare
speciale a consentimentulu loru cu pronunciamen-
tulu ar' fi fostu cu totulu de prisosu. Organele amin-
tite voru află nume de aceste-a subscribe d'impreuna
cu altele la petitiunea Romaniloru suscernuta Maie-
statei Sale la 30 dec. 1866 si date publicitatei in nrii
57—70 ai acestui diurnal; acele-si organe voru scî
merge, daca nu mai departe, celu putienu pana la
1848, si apoi, vedindu, că nu afla barbatu alu natiu-
nei romane, care sê nu fia sustienutu pretinsunieloru
cuprinse in pronunciamentu, le va fi usioru a intentă
procesu toturoru barbatiloru nostri si prin ei intregi
natiuni romane, daca guvernulu ungurescu intr'ade-
veru afla crime in acele pretensiuni drepte si necon-
testabile.

Repetîmu deci in fati'a lunei pronunciamentulu
improcesuatu, aretăm numele acelor'a, cari l'au sub-
scrisu pe *calea diurnalului nostru*, provocăm la
acei-a cari l'au suscritu si sustienutu pre alte căli si
anume provocăm la cei 1493 de onoratori romani
suscriti la petitiunea susternuta Maie. Sale in 30
decembre 1866., si in numele dreptului si alu dre-
ptatei ceremu si pretindemu ca sentinti'a, ce se va
enuncîa asup'a celoru trasi inaintea tribunalului d'in
Tergulu-Muresiului, sê se estinda asup'a toturoru!

Pronunciamentu:

Considerandu nemultumirea generale, considerandu
pericululu prea invederatu, in care ajunse natiunea
romana, limb'a si confesiunile ei, prin starea presente
a lucruriloru si nemultumirea provenitoria de aci, —
considerandu, că acăsta d'in urma nu se pote dela-
tura, de cătu punendu-se in vietia principiele de
egalitate, atătu natiunale cătu si confesionalu;

d'in detorintia cătra patri'a si natiunea nostra,
cari suntu aruncate pre marginea unui abisu si nu se
potu mantui de cătu prin multumirea justeloru pre-
tensiuni a le natiunei nostre, carea face majoritatea
precumpenitoria a locuitoriloru Traniei, declarăm
mu a stă neclatiti pre lunga principiele
si pretensiunile prochiamate serbator-
sce de natiunea romana in adunarea ge-
nerale si legale de la 3/15 maiu 1848;

era in specie:

I. Ne pronuncîamu pentru autonomi'a Tran-
silvaniei pre bazea dipl. leopoldine si a sanct.
pragmatece, — cu atătu mai vertosu, că si auton-
omi'a tiereloru croato-slavone e recunoscuta, de si
relatiunea acelor'a cătra Ungari'a a fostu cu totulu
diferita de a Traniei.

II. Ne pronuncîamu pentru reactivarea ar-
ticiloru de lege adusi in diet'a de la Sa-
biiu 1863/4 prin ambii factori competenti ai legisla-
tiunei, sanctiunati de Maj., publicati si pusi in vietia,
prin cari articli natiunea rom. s'a inar-
ticulatu ca natiune regnicolaria, limb'a si confe-
siunile ei s'au garantatu.

III. Ne pronuncîamu pentru redeschiderea
dietei tranie, pre bazea unei adeverate repre-
sentatiuni poporali, dupa dreptu si conven-
tia, in sensulu votului datu de minoritatea rom. la
diet'a feudale d'in Clusiu, a. 1865. Că noi diet'a pe-
stana nu o potemu consideră indrepta-
tita a face legi valide pentru Trania,
neci pre transilvanii, ce pote voru fi
siediendu intr'insa, de reprezentanti le-
gali ai tieriei nostre.

Fiindu că intru impregiurările presenti, nu
ne-a remasu altu terenu pentru a casti-
gă incuvenintiare si valore convictiu-
niloru nostre politice, ne restringemu
la descoperirea loru pre calea publi-
citatei, ca celu pucinu estu modif sê ne plenimu de-
torinti'a de cetatieni, nesuindu totu una-data si a face
unu servitiu regimului prin descoperirea franca a
nemultumiriloru provenitorie d'in purcederea dinsu-
lui intru afacerile Traniei.

Blasiu, 2/15 1868.

(Urmeza suscrierile, cari credemu că sunt pan'
acum bine cunoacute celoru ce se cuvine sê le scia.)

*Si noi, intielegint' a romana d'in partile campestre ale coltului, Turd'a, primimu de alu nostru pronunciamen-
tulu de susu, si dechiarâmu stabiliminte francu inaintea
lumei intregi: câ acel'a este intru tote estușulu animei
nostre si a intregului poporu romanu.*

Datu in lun'a lui iuniu 1868.

Dr. Ratiu, mp.; Georgiu Lazaru mp., vprotopopu alu tract. Beilui; Ioanu Moga mp., parocu gr. cat. in Trithiu-de-susu; Demetriu Petricasiu mp., parocu gr. cat. alu San-Craiuului; Petru Ales. Vlassa mp., parocu gr. cat. alu Ghirisiului; Gregoriu Germanu mp., parocu gr. cat. in Grindu-Cristuru; Simione Popu mp., parocu gr. cat. alu Trithiului-de giosu; Ioanu Suciu mp., parocu gr. cat. in Cheti'a; Nicolau Deacu mp., parocu in Taureni; Alesandru Ilianu mp., parocu gr. cat. in San-Martinu; Nicolau Tamasiu mp., parocu in Grindu; Nicolau Moldovanu mp., parocu gr. cat. alu Cicudiului; Nicolau Moianariu mp., parocu gr. cat. alu Beilui; Iosifu Colțoru mp., preutu unitu alu Lunei-de-Ariesiu; Gavrilu Papp mp., parocu gr. cat. in Urc'a-de-Campia; Ioane Tierenanu mp., teologu abs.; Ioanu Gabudeanu mp., teologu in IVauu; Teofilu Popu mp., preutu unitu alu Hadareului; Mihaile Vlassa mp.; parocu gr. cat. alu Cocului; Samuele Vlassa Laslo mp., protopopulu Pocegei si parocu gr. cat. in Indolu; Iosifu Munteanu mp.; docente in Indolu; Ioanu Hudre mp., proprietariu in Indolu; Iacobi Fodoreanu mp., cooperatoru gr. cat. in Surducu; Ioanu Morariu mp., parocu in Bicalatu; Ioanu Onisie mp.; Iacobi Bordanu mp., parocu gr.; Filoteu Munteanu mp., par. gr. cat.; Demetriu Vutca mp., par. gr. cat. alu Magurei; Monu Vutca mp., propr.; Basiliu Lucaciu mp., par. gr. cat. alu Iarei; Ioanu Lucaciu mp.; Basiliu Lucaciu mp.; Mihailu Greucu Ilie mp.; Ioanu Samoilu mp.; Gavrilu Hideg mp.; Petru Onisia mp.; Vasiliu Hossu mp., parocu in Schiopi; Iacobi Hossu mp., docente in Schiopi; Gregoriu Hossu mp., cantore in Schiopi; Danielu Cremine mp., parocu gr. cat. in Scagagi'a; Ioanu Partila mp., docente gr. cat. in Belior'a.

*Ne dechiarâmu serbatoresce pre langa Pronunciamen-
tulu intielegintiei romane d'in Blasiu si giuru, rein-
noitu si intaritu la 15 maiu a. c., si primimu de a le no-
stre tote juste le pretensiuni indegetate in acel'a-si.*

Datu Lapusiulu-Ungurescu, 5 iuliu 1868.

Vasiliu Cosma mp., vice-protopopu si proprietariu; Ioane Pasca mp., proprietariu in Lapusiulu-Romanu, Vasiliu Andreiu mp., parocu in Cornoni si proprietariu; Augustinu Sighiarto mp., notariu comunale si proprietariu; Aurelie Manu mp., invetiariu si proprietariu; Arseno Ciceu mp., notariu si proprietariu; Petru Conezisiu mp., docente in Bl. Poian'a si proprietariu; Teodoru Rosiu mp., invetiariu nor-
malu si proprietariu; Ioanu Popu mp., proprietariu; Vasiliu Siuteu mp., invetiariu si proprietariu; Teodoru Gavrusiu mp., notariu si proprietariu; Nicolau Cosma de Rogozu mp., notariu si proprietariu; Gavrilu Cupsiu mp., proprietariu; Andreiu Bede mp., parocu si proprietariu; Vasiliu Mustea mp., propriet. in mai multe comune; Macaveiu Papp mp., propriet. mare; Ioanu Iuga de Salisulu. par. si propr.; Georgiu Popu jun., mp. jude com. in Lapusiulu-Romanu si proprietariu; Atanasiu Georgiu de Tekerespatak mp., invetiariu si proprietariu; Dumitru Varn'a mp. parocu gr. cat. si proprietariu; Constantinu Bellu mp., invetiariu si proprietariu; Ioane Must'a mp., proprietariu; Gavrilu Sliamu mp., docente si proprietariu; Ilie Horogosiu mp., parocu Poenei-Porcului; Georgiu Cristea mp., notariu si proprietariu, Gavriilu Ladoru mp., parocu si proprietariu in Chiuesti; Gavriilu Made mp., parocu in Bab'a; Ioane Getilu mp., invetiariu si proprietariu; Georgiu Popu senior mp., notariu si proprietariu.

(Va urmâ.)

Unu cuventu romanescu

fatia cu situatiunea nostra presinte.

I.

In viet'i'a publica ca si in cea privata, in politica ca si in economia e folositoriu, ba necesariu, ca omulu d'in candu in candu sê privesca inderetru la cele trecute, sê si traga sem'a cu intemplârile patite, fia bune fia rele, si sê cerce cu seriozitate dupa causele acelu, sê si faca asiê-dicundu bilant'i'a erogatoru si venituru loru sale, si de aci sê se nisuesca a-si deduce si forma ore-care inderptariu mai nimerica pentru tienut'a sa viitoru. Politiculu nostru trebue sê si direga firele planuru loru sale placuute pentru viitoru pururea cu ocilind'a trecutului, mai alesu a trecutului celui mai recinte, a mana. Altmintrea va incurge lesne pericululu, de a-si vedê trebile economiei sale politice stagnandu, sê in casu si mai reu dandu chiar' inderetru, desfacandu-se si resipandu-se preste nopte, ca pandi'a Penelopei, totu ce a fostu tiesutu si edificatu preste dî cu multa truda si ostenela.

Modestele aceste sîruri nu-si aroga dreptulu, de a trece cumva de estușulu a nu sciu ce politice inalte; ele se multiamesu cu sortea de a fi privity ca opiniunea privata a unui sinceru Romanu, carele nu pote sê nu sufera cu iubit'a natiune suferinda, si carele s'ar' tienê prê ferice, daca ordurile presinti ar' provoca nesce pene mai agere si mai dibaçe spre a ne luminâ situatiunea si a ne aretâ calea mantuirei. Togm'a de aceea nece nu vomu lasâ intr'insele sê defileze pre d'inaintea ochiloru mintei nostre d'intre evenimentele

câte au trecut mai decurundu preste capulu natiune romane, tote pana intr'un'a; o atare revista generale se tiene de resortiulu istoriei, si pote sio-va face de sine si bunulu cititoriu. Mai virtosu noi ne vomu margini a semnalâ si atinge numai ca de esemplu câte-va templâri mai de capetenia, pentru ca d'intr'insele si legatur'a cu d'insele sê ne facemu cu respectu la tienut'a politica observata de natiunea romana nescari deductiuni si indegetâri, curatu d'in punctulu nostru de vedere individuale.

Aceste premitiendu-le, sê ne apucâmu de cele propuse.

Nu incupe indoiela, câ vin'a principale a puse-tiunei politice nefavorabili, in carea ne aflâmu asta-di noi Romanii in imperiulu austro-magiaru, o porta chiar' acestu sistem dualisticu nefericitu si nefericitoriu, alu carui punctu de manecare si base de esistintia nu mai suntu pentru nimene misteriu, candu tota lumea scie, câ elu tinde a stabili egemoni'a si domnirea elementelu germanu si magiaru preste cele-alalte natiunalitâti ale poliglotei Austrie. Sub acestu sistem nedreptu in gradulu supremu natiunile d'in monarchia, pre cari Creatoriulu nu le-a invrednicitu a se nasce de germane ori magiare, pentru scopulu si in urmarea fanatisatei politice de desnatiunalizare a despuitoriloru, sunt devenite aprope la starea de Eloti ai Spartei vechie sêu de Parias d'in Indi'a. Pentru ajungerea scopulu memoratu si pentru realizarea planuriloru sale ulteriori egemoniloru nostri si midiu-locele cele mai neiertate intr'o constitutiune adeverata li suntu sante, numai daca ele ducu la tienta: promisiunile cele mai serbatoresci facute in audiulu lumei intr'unu corpu serbativu se tramanda si se dauitarei; magiarisarea instituteloru de invetiamentu incepe a se pune in lucrare, deregatoriu romanu fâra nece unu temeiu ei pentru singuru numele de romanu se scotu de-a-valm'a d'in deregatoriu, sêu se pensiunea ca in batjocura; imunitatea ablegatiile e devenita nula; legi santionate de monarculu se delatura ca netrebnece si nevalide; ba chiar' si sant'a si etern'a dreptate se pare a-si schimbâ natur'a, asiê câtu diein'a Themis in Magiari'a mare de adi n'ar mai veni simbolisata cu ochii legati, ca la Grecii antici, fiindcâ d'ins'a la noi are lipsa sê veda, câ in care cumpena a dreptatei se afla caus'a fostulu iobagiu romanu si in carea a domnulu de pamentu magiaru? pentru ca sê apese in cumpen'a cestui d'in urma — dupa cumu esperint'i'a documenteaza cu sute si mii de esemple de acestea, mai alesu in nefericit'a Transilvania, acêst'a Irlandia noua Austriaca.

Se dîce inse, si dora nu fâra multu adeveru, câ fia-ce poporu si-merita guvernulu, ce-lu guvernâ si sortea, carea-lu apesa; pentru câ unde nu se gasescu sierbi si sclavi, acolo nu potu se fia nece domnitori sêu stapani. Amesuratu acesteia dora nu va fi considerata ca fâra cale intrebarea: ore nu cade si chiaru asupr'a nostra macaru o partecica d'in culpa, nu suntu ore incâtu-va si noi de vina, de politic'a interna se desvolta si purcede a se desvolta mereu intr'unu modu asiê de nefavoratoriu fatia cu noi Romanii? Si noue ni se pare, câ, fâra de a scari câtu-si de pucinu d'in valoarea adeverata si d'in meritulu necontestabilu alu actiuniloru politice intreprinse in cesti doi trei ani ultimi de ore-câti barbati prê meritati ai nostri, respunsulu la intrebarea premisa ar' avê sê sune afirmativu.

Câ-ci adeveratu, câ indata la ivirea crizei politice, ce a nascutu monstruosulu fetu alu dualismulu germano-magiaru, barbati nostri conducatori s'au grabitu a protestâ pre langa drepturile natiunei nostre formulate in legile d'in 1867, inaintandu la locurile mai inalte represintatiunea d'in 30 decembre 1866, concomitata de cele 37 (39) plenipotintie; ore inse ingrigitu-ne-amu totodata, ca o parte d'in mandantii acelu plenipotintie cu câte-va septemane mai tardu sê nu-si demintiesca subscrierile, unii prin celebrarea de „Te Deum“-uri, alti prin altfelu de portare neconforme? Macarcâ noi suntuemu incredintiatu. câ pre langa desvoltarea unei activitâti mai marisore si mai disciplinate inlainturu partidei natiunali, tedece. *) — Dreptu câ mai incolo d'in midiolocu partidei romane luptatoria pre langa autonomi'a legale a Transilvaniei — si de ast'a se tiene fâra indoiela maiortatea departe precumpenitoria a Romaniloru de anima si sentimente curate **) s'au auditu

*) Unu amicu ne asigura, câ famosulu „Te-Deum“ gherlanu, motivatu si sprigionitu mai alesu de doi dd. capitularisti, inca cercustarei acesteia-avemu de a-lu multiam; de orace d'intre barbati nostri natiunali d'in Gherl'a nestandu pre atunci dora chiaru nece unulu in comodu epistolaru cu vreunu corifeu politicu de alu nostru, estmodu partid'a natiunale in consistoriu sub impresiunea denumirei ministeriulu magiaru si fatia cu motivarea memorata n'a sciutu ce atitudine se iee.

Ref.
**) In punctulu acêst'a nu cunoscemu neci o maiortate si neci o minoritate. Convingerea nostra basata pre fapte este, câ intrega natiunea romana s'a luptatu si se lupta pentru autonomi'a legale a Tranniei; pentru câ cei ce tacura si mai tacu inca nu se potu considerâ nice de câtu ca contrari ai acêstei drepte pretinsiuni; celu multu ei arsta unu indiferen-

nu odata voci ca acele, cumcâ deputatii rom. transilv. au mersu la Pest'a numai singuru pentru actulu incoronarei si cumcâ alta ceea n'au ce cautâ in diet'a Ungariei, pre carea nu o recunoscemu de competente pentru afacerile ardelenesci; dar apoi intreprins'amu si aplicat'amu ore mesurile trebuintose, prin cari pre acci dd. deputati sê-i constringemu moralicesce, ca au sê lucre in consunetu cu programulu natiunale, au la d'in contra ca omeni de omenia sê-si depuna de voia mandatulu? — Ne-amu bucuratu mai de parte toti cei binsentitori de nou'a manifestare a credintiei nostre politice neclatite si nestramutate, ce se templâ prin pronunciamentulu blasianu de la I'maiu; câti inse si d'in câte tienuturi ale latei romane ne-amu fostu grabitu a ne respicâ atunci in prospetu alipirea câtra si consentirea cu acelu simbolu politicu natiunale? Ba ce graescu? Ne cumu sê ne fimu grabitu a ne dechiarâ, dar nece macaru un telegramu de 20 de cuvente nu i-a fostu tocatu nimeniu prin capu a tramite despre acelu actu momentu cutarui diurnalulu germanu mai mare; incâtu daca nu ne faceâ sierbitiu o foia guvernamentalemagiara, luandu notitia despre d'insulu, care notitia tre-cu apoi si in foiele germane d'in Vien'a, pronunciamentulu potea sê treca éca asiê, ca-si-candu nece n'ar fi esistatu vreodata, fâra de a face cea mai mica sfâra in tiera si in lume. Intr'adeveru i-vine omului sê dîca, câ in acêst'a privintia suntuemu detori chiaru cu multiamita regimulu magiaru, pentru câ tragundu mai tardu in cercetarile judecatorescu pre re lactoru „Gaz. Transilv.“, cumu si pre canonicii si profesorii blasiani, ne dede estmodu ocaziune spre a ne indreptâ macaru acêst'a erore!

Ci nu mai purcedemu a enumerâ si alte actiuni politice de ale nostre. Ajungu aceste pucine spre a aflâ, pre temeiuulu unei seriose, impariali si sincere meditatiuni asupr'a acelu, si a constata doue gresiele principali in tienut'a nostra politica d'in tempu cei mai prospeti. Acestea suntu: 1) câ noi nicaiuri n'amu desvoltatu activitate destula, nicaiuri adecuata certintiloru cutarui actiuni si nicaiuri atâta, câta dupa poterile nostre, des' marginite in sine si marginite prin mesurile constitutiunali-absolutistice, amu fi potutu desvolta; 2) câ si acêst'a activitate pucintica a fostu mai de totu lipsita de disciplina.

Aici repetim'amu érași, câ e departe de noi a trê sê scarimu si se detragemu baremu câtu e negru sub unghia d'in valoarea si insemnateea, ce o posedâ nenegabilu diversele manifestatiuni romane, insemnate cu diverse ocaziuni, pentru reclamarea drepturiloru politice-natiunali, ce ne competicesce. Sê marturisim inse cu sinceritate, câ de nu lipsia memoratele doue cerintie, manifestârile nostre natiunali ar' fi potutu sê reésa tote si pretotindeni cu multu mai eclatante si mai grandiose, cu multu mai impunerie adversariloru nostri, cari in acestu casu de bunsema n'aru fi cutezatu si n'aru fi potutu cutezâ de timbreze acele manifestâri ca purcese numai de la „câti-va agitatori“, de la „una fractiune neimsemnata“, sêu plane de la „nesce juni nesocotiti.“ Bue câ ei dupa aceea sê desamagira numai cu atâtu mai amaru, noi inse trebue sê prescindedu ori-ce umbra si ansa de la atari detorsiuni, de la atari pretestâri, si estmodu se prevenim'amu diferite persecutiuni, prin cari singuraticiloru li-se casuana demulteci chiaru si daune materiale.

Deci daca oftâmu, ca loviturile sistemulu, carele tinde pre fatia si fâra vre-o sfiela a ne strivi natiunalmint: si carele spre acestu scopu are intru nemicu a ne strivi si materialmint, sê le paralisâmu cu succesu; daca vremu, ca mesurorulu guvernamentali luate in contra nostra sê le tempimu ascutitulu si sê ni-le facemu mai pucinu straticiose; daca dorim, ca cu juste nostre aspiratiuni sê ajungemu norociti si sê salutâmu câtu mai curendu limanulu speratu cu nerabulare: atunci sê ne impulsâmu cu mien cu mare si toti d'in tote pârtile spre o activitate mai potentiata, si sê lucrâmu mai cu deadinsulu si mai fâra pregetu in ceea ce privesce inaintarea binelui si a causei comuni natiunali. Sê desbracâmu fatalulu si omoritorulu indiferentismu, ce pare a fi coplesitu o parte insemnata d' n intielegint'i'a nostra. Barbati nostri, despre cari se scie câ asuda dî si nopte si se trapeda in caus'a natiunale, atâtu cu gur'a prin adunârile ocaziunali câtu si cu pen'a pre capulu diurnalistice si preste totu alu literaturii, acci bravi se potu numerâ la noi pre degete. Ore inse numai atâtu de mare sê fia intre Romani numerulu acelu, despre cari se pote dîce cu dreptu cuventu, cumcâ „habent unde elament?“ Noi credemu d'incontra, cê tismu imputabilu, pentru acêa inse tacerea loru documenta ca ei consintiescu cu cei ce lucra. Parerea si atitudinea contraria (provenita d'in cause cunoscutu) a câtoru-va omeni, în câtu de mari, pana candu d'in partea natiunei nu s'a aratatu neci unu consimtiementu pentru asemene parere si atitudine, nu ne abate de locu de la convingerea de susu, pre langa care vomu remanê pana atunci-a, — pana candu nu vomu vedê autoritu si sustinutu pre fatia unu altu programu, pre cunoscutulu programu natiunale, pre langa care ne luptâmu acuma de dieci de ani.

depinendu întielegintii nostri respectivi nepasarca, ca combatantiloru pre langa sant'a nostra causa nationala e ar' deveni de 10—20 de ori mai mare si mai impunetoria. In acest'a cohorte seu falanga santa dispuina-se apoi numai o organizare întiepleta, manutena-se numai o disciplina ratiunabile, asiã câtu lucrarea fia-cârui medulariu, fia-carei pârti se consune la lucrarea corpului întregu si d'in activitate: ea pârti-lu totului se sucesca si se se stravedia asiã-dfeundu unu ce organicu, — si atunci pre terenulu luptelor nostre politice-nationali, in butulu totoruru opinioru malevole ale inimiciloru nostri, ne potemu acceptã in scurtu tempu la rezultate cu totulu altele, decâtu ce secerarãmu in cesti doi trei ani ultimi, ani, putere-amu dîce, ai fatalei discordia si neintielegeri între frati; atunci sortea nostra, nu ne indoimu, in arundu se va intorce spre mai bine.

Era câ in ce tipu si modru si pre care cale se se organizãmu si disciplinãmu? despre acest'a ne vomu luã libertate a ne dã opiniunea individuala in numerulu urmatoriu.

Dentatu.

Natiunalitãtile in Ungari'a*)

Si slavii de sudu (iugo-slavi.)

II.

Miscarea nationala a Slaviloru de sudu s'a nascutu d'intro reactiune contr'a miscãrii nationala a Maghiariloru, precumu acêsta s'a nascutu d'in reactiunea contr'a incercãrilor de germanizare a Habsburgiloru. A atinge limb'a unui poporu este a lu-ofensã in ceea ce are mai sentibile. Elu va suferi sê-lu ucida la resbelu, dar' nu sê-lu-desnatiunalizeze. Daca unu cuceritoriu lu-macelaresce, elu lu-ierta. Incerese-se unu suveranu, ca sê-lu radice la o cultura mai inalta, a-i impune o idioma, elu se rescala cu furia si lu-restorna. Miscarea limbistica magiara dateza numai d'in secolulu d'in urma. Ca sê puna mai multa unitate in administrarea imperiului sêu poliglotu, imperatulu Iosifu II. se silì, prin midiloculu sco'loru, a face pre tote poporele sale sê invetie limb'a germana. Ungurii, gat'a a se revoltã, incepura, ca manifesta anti-germana, sê cultive limb'a lor, pana atunci prea neglesa, pentru câ tote afacerile publice se tratau in latinesce, si omenii cu stare citeau numai nemtiesce si frantiuzesce. Ori-ce miscare nationala este insocita de o desteptare literaria, mai antãiu pentru câ astu-felu se afirma o rasa in fati'a strainului, si apoi pentru câ prin scrieri si poesie se respandesce o idea noua. La finea secululu trecut se ivì in Ungari'a o pleiada (gramada) de scriitori si de poeti. Nicolau Révai publicã lucrãri importanti a supr'a gramatice si anticitãtiloru unguresci. Csokonay, compune primele poesie poporarie fãra nici o imitatiune clasica. Franciscu Kazinczy fondeza in 1791 primulu teatru ungurescu, traduce in limb'a sa materna principalele capete de opera d'in limbele straine, si meritã, ca aniversari'a sa, serbata in 1855, sê devina o serbatare nationala. Mai târdiu Alesandru Kisfaludy, Petrare'a Ungariei, — Michaelu Vörösmarty, argoliulu patriei sale, poetulu gloriiloru sale antice, pre a carui veduva a adoptatu-o poporul, dupa propunerea lui Deák, Erdélyi, care si-a datu misiunea de a adunã cantecele poporarie ale Maghiariloru, — Petöfi, poetulu inspiratu alu libertãtii si alu revolutiunii, Arany, a le carui poeme de o atingatoria simplicitate au petrunsu pana in fundulu campuriloru, si au fostu primite cu intusiasmu chiaru de Serbi, de Slovaci si de Poloni, — istorici ca Horváth, romaniciari ca Jósika si Jókay, publicisti ca Eötvös, o multime de alti scriitori inca au permis Ungariei sê afirme, câ si d'insa aveã o literatura nationala. Ace'a-si inspiratiune anima tote aceste scrieri, amorulu patriei si ur'a despotismului strainu. Scriitoriulu Sealsfield face in privinti'a acêsta o observatiune prea justa. „Poesi'a ungara se deosebese pentru mine, dîce, de a Germaniloru pr'intr'acêst'a, câ este mai multu espresiunea natiunei de câtu ace'a a individiloru.“ Candu in adeveru ace'a-si pasiune cuprinde tote animale, este naturala, ca cu mai multu sêu mai pucinu talentu scriitorii sê produca idee cari se asemena. Ca sê se dece unu centru evolutiunei literarie, se fundã o academia la 1827 d'in initiativa privata, si magnatii adusera subscrierile lor cu o generositate cu totulu anglo-sasona, care nu cunosce margini, candu este vorba de binele publicu. Eszterházy dete 80,000 franci, Károly 125,000, Batthiány 150,000, Széchenyi 160,000.

Pe câtu timpu Maghiarii se multamira a-si intari natiunalitatea si a o aperã contr'a incalcãrilor germanismului, provocara simpatiele celoru-l-alte rase, ostile ca si d'insii centralisãrii guvernului austriacu. Dupa cum observa d. Eötvös, in tota istori'a Ungariei nu se gasecu urme de rivalitãti nationali. Tote rasele aperau patri'a comuna; Hunyadi erã Romanu, Zrinyi, Croatu. Dificultãtile se ivira, candu incepù a se intrebuintiã limb'a ungara in sinulu dietei. In seclulu medianu, limb'a oficiala fusese latine-

sca; ca pastrã si mai in urma acestu caracteru, pentru câ, in calitatea sa de limba morta, aveã avantajulu de a nu umili nici un'a d'in idiomele nove. Afacerile se tratau in latinesce chiaru in adunãrile comitatelor; limbele ungara, croata, romana, se vorbiau ca idiome neisemnate de locuitorii d'in localitãti seu d'in provincie, si se aflau pe unu picioru de o perfecta egalitate; dar daca limb'a maghiara erã sê fia intrebuintiata de aci înainte, ea deveniã dialectulu domnitoriu, si tota lumea erã obligata a o invetia fãra de mormaire; Slavii, Romanii, cunoscendu numai limb'a lor maternã, erã isbiti de necapacitate politica.

Propunerea de a intrebuintiã de aci înainte limb'a ungara ca oficiala se facì pentru prim'a ora in diet'a de la 1830. Miscarea nationala a Slaviloru de sudu se descã indatã. Circumstantiele, este adeveratu, i impingeau la acêst'a. Liberarea Greciei, cestiunile de rasa desbatute scotosu de invetiati germani, ideele democratice respandite in tota Europa de revolutiunea d'in 1830, pregãtiserã desteptarea, aceea ce se numã atunci ilirismu, pentru câ scaunulu agitatiei erã in vechiele provincie iliriane constituite de Napoleone. Unu diariu croatu aparù in 1835 sub numele de *Novine Horvatzke*. O asociare de patrioti Slavofili se formase, ca sê radice iliom'a maternã, sê o curatie, sê o cultive. Ei adoptara ca limba literaria dialectulu clasicu d'in Ragusa, care infloreã in seclulu XIV, si servise la compunerea tragediiloru, poemelor, idileloru. d'in cari prea pucine au scapatu la cutremurulu d'in 1667. O societate de citire se stabili la Zagrabiã. Multi scriitori si-facura o detoria patriotica, publicandu brosiure si cãrti a supr'a totoruru subiectelor, ce poteau interesã pe compatriotii lor. Banulu protegiã acêsta desteptare literaria, si guvernulu austriacu nu i-se aretã ostile, câ-ci sperã sê gasecu intr'insa conformu politice sale traditiunali unu mid-locu de a tienè in frêu pe Maghiari. In capulu miscãrii iliriane se aflau doi barbati distinsi, comitele Iancu Draskowitch, magnatu avutu, care voiã sê apere traditiunile provinciali si autonoma tierci, si poetulu Ludovicu Gay, a le carui sperantie erau mai intinse si care cugetã sê reconstitue imperiulu serbu.

La 1843, diet'a unguresca, deschisa de imperatulu Franciscu in persona, otari, câ numai limb'a magiara cauta sê fia intrebuintiata pe viitoriu nu numai in dieta, in comitate, in curtile de justitia, dara chiar' in afacerile comunali si eclesiastice, precum in registrarea acteloru stãrii civile. Acêst'a otarire provocã indignarea si furia totoruru poporatiuniloru slave ale regatulu. Deja Kolar, poetulu slovacu procliamase idealulu panslavismului. Maghiarii, nemultumiti a aperã numai natiunalitatea lor contr'a Germaniloru, pretindeau sê o impuna raseloru vecine. — Ei, cari nu voiserã cu nici unu pretiu sê se lase a se germanisa, pretindeau acum sê magiarizeze pe toti cci-l-alti.

La diet'a d'in 1847 o noua lege fù propusa, mai rigurosa inca de câtu cea precedinte; ea facea limb'a magiara obligatoria in tote scolele regatulu, chiar' in acelea d'in tiercele slave. Croatii se poteau servi cu latinesce inca siese ani; dupa acestu terminu, unguresca erã singur'a limb'a autorizata; câtu despre idiom'a iliriana, erã cu totulu proscrisa d'in ori-ce intrebuintiare publica. Liberalii Unguri se aretãu a supr'a acestui puntu cei mai intoleranti d'entre toti. In ochii lor patriotii Slavi erau nisce tradatori, cari voiau sê desmaduze patri'a, si credeau in sinceritate, câ singurulu midilocu de a dejucã culpabilile lor intrige erã de a impune totoruru o limba comuna, destinata a adaogi poterea de ccesiuone a Statulu. Ei nu întielegeau, câ nimicu nu e mai periculosu pentru o tierca, de câtu a face sê se nasca intr'insa partite avendu unu interesu superioru mantinerii unitãtii nationala, Slavii erau legati de Ungari'a prin suvenirile trecutulu, dara erau multu mai legati de natiunalitatea lor. Erã o ciudata orbire si o mare imprudintia a-i silì, sê alege între patri'a si rasi lor. Unii Unguri întielegeau acêst'a forte bine, între altii Széchenyi. „Noi maghiarii, dîcea elu, nu apretiuimu in nebuni'a nostra pe slavi si totu ce facu ei in favorea natiunalitãtii lor, fiindu câ credemu, câ singurulu loru scopu este a se despartì de coron'a St. Stefanu. Credu, câ potu afirmã, câ strivimu entusiasmulu Slaviloru intr'unu modu brutale, cu o severitate cu totulu orientale, cu o nedreptate adeveratu asiatica. — Este ore acêst'a nobile, cavalerescu si pote ore avè unu bunu sfarsitu? — In 1848, candu diet'a voiã sê impuna Crotiloru, in lips'a limbei ungare, intrebuintiarea celei latine, comitele Ludovicu Batthyani, capulu opusetiunii, strigã in midiloculu murmuriloru ostile ale galeriiloru: „Nu este ore contrarii ori-carei bune politice, sentiulu comunu, ori-carui principiu de ecitate, a silì pe Croati sê intrebuintieze o limba morta in loculu limbei lor. Aru fi unu actu de tirania, de care n'avemu esemplu in istoria. Cuceritorii au potutu impune invinsiloru idiom'a lor, dar nici o data nici o natiune n'a fostu silita a se servi cu o limba morta. Natiunalitatea nostra esiste, acêst'a este unu faptu; ceea ce trebuie sê

desvoltãmu este constitutiunea nostra, libertãtile nostre. Sê scimu a ne concilia afectiunea fratiloru nostri d'in Croati'a, si voru unì silintiele lor cu ale nostre, ca sê asicurãmu regenerarea patriei nostre comune.“ Aceste consilie întieplete nu fura ascultate. Ultra-Maghiarii infuriara pe Slavi pr'intr'o seria de mesure superatorie puse in lucrare de la 1842 pana la 1848, ca sê impuna pretotindenii intrebuintiarea idiomului lor.*)

Se scie, cumu se folosi Austri'a de ur'a violinte, care se nascù in anim'a Slaviloru, Crotiloru si Romaniloru d'in caus'a acestoru mesure. Resbelulu Ungariei d'in 1849 fù in adeveru unu resbelu de limbe. In momentulu d'in urma o deputatiune de Serbi veni sê roge pre Kossuth a respectã natiunalitatea lor. „Statulu, respuse elu, nu recunosc in regatu de câtu o singura natiunalitate, natiunalitatea unguresca; tote cele-l-alte agitatiei pretinse nationali voru fi strivite cu armele.“ Diet'a recunosc in fine gre-siela sa, candu erã pre târdiu, si in ajunulu de a se disolvì, la apropiarea armatelor rusesci, ea proclamã principiu egalitãtii de drepturi a totoruru raselor.

Care erã program'a Slaviloru de sudu? Cu ce sperantia luasera armele, ca sê respinga pe magiari cu pretiulu celui mai curatu sange alu lor? Este lesne a respunde la aceste cestiuni, câ-ci dorintiele acestoru poporatiuni au fostu lamuritu exprimate in acte oficiali. Inca de la finea lui martiu 1848, in momentulu, candu miscarea revolutiunaria faceã ocolulu Europei, o numerosa adunare de delegati ai celoru trei regate Croati'a, Slavoni'a si Dalmati'a, avù locu la Zagrabiã si formulã cererile sale, cari fura supuse imperatulu; apoi diet'a, deschisa in lun'a lui iuniu, espuse conditiunile invoirei, ce se poteã face cu Ungari'a. Èta resumatul acestoru importante documinte. 1) Pentru a formã regatulu triunitariu, cauta sê se unesca Dalmati'a cu Croati'a si Slavoni'a, câ-ci regatulu Dalmatiei, inca d'in cele d'antêie tempuri ale secolulu medianu, complectã unitatea teritoriale a celoru alte doue regate. Mai multi d'in vechii regi ai Ungariei au fostu incoronati in Dalmati'a; banulu faceã donatiuni in acêst'a tierca; numai in virtutea acestoru drepturi a dobenditu Austri'a acêst'a provincia, deja cucerita in 1814 de regimitele croate; in fine diplom'a d'in 1830 a incoronãrii imperatulu recunosc unitatea regatulu triunitaru. Iusul'a Mur, locuita numai de Slavi, teritoriulu graniceriloru Croati si Slavoni, districtulu litorale (tiurmurenu) Fiume si Buccari voru fi incorporate definitivu cu regatulu intreitu si unicu, d'in care au facutu parte la inceputu. Acestu regatu va potè sê se unesca printr'o legatura federale cu voivodin'a Serbiei, si sê intretiena relatiuni oficiali cu districtele slave d'in Carintia, Carniol'a si Istri'a. Daca pârtile vechiei Croatie, cari sunt acum supuse Turciei, se voru intorce la coron'a St. Stefanu, ele voru fi asemenea anesate regatulu intreitu si unicu.

„Rom.“

Emile de Laveleye.

(Va urmã.)

Varietãti.

* (Cetimu in *El Principado*, diariu ce se publica in *Barcelona*;) „Se afla in acestu orasiu ilustratulu june Romanu d. Andreiu Vizanti, carele a finitu cu mare succesu studiile literarie, pentru cari a fostu stipendiatu de guvernulu sêu, si se intorce acum la Bucuresci cu gradulu de Licentiatu in Filosofia si Litere.“

* (Convorbiri literarie,) nr. 12, d'in 15 augusta, contienu urmatoriile tratate: Rienzi, tragedia in cinci acte de S. L. Bodnarescu; — Cultur'a nationala de A. D. Xenopolu; — Poesie: Calulu cardinalului Bãthori, de V. Alesandri; Nu e bine pe pamentu, de D. L.

* (Resultatele secerisului in anul 1868.) In Franca s'a secerisulu s'a inchiaiatu. In partea nordvestica grãulu e bunu, ordiulu si ovesulu destulu de nefavorabilu. In partea de câtra apusu grãulu de midilocu, ordiulu si ovesulu preste mesura reu. In partea nordostica grãulu mai bunu decâtu midilocu, ordiulu si ovesulu bunisioru. In partea sudestica in unele cercuri secerisulu e bunu, in altele abiã a datu a opt'a sêu a diecea

*) Comitele I. Mayláth, in cartea sa *Istori'a Austriei* vorbece in terminii urmatori de aceste procederi ne-politice si nedrepte: „Situatiunea tierci erã agravata de tria'a lupta a idiomelor. Voira de odata sê transforme in Maghiari 6 milioane de locuitori de alte rase. De erã vorba de o discutiuone de bani, tribunalele refusau sê pronuncie, daca socotelele nu erau facute in unguresce. Petitiunile scrise in nemtiesce sêu in slavonesce nu erau nici chiaru primite, si scrisorile oficiali ale comitatelor croate erau tramise inapoi, daca adresele erau scrise in latinesce. Tote inscriptiunile de casatoria, de nascere, de morte, cautau sê fia facute in unguresce, chiaru in comunele, unde nimeni nu întielegeã acêsta limba. Candu se cereau extracte d'in registre de parohie, ca sê servesca in strainatate, erã opritu de a alaturã o traducere, chiaru de cereau pârtile interesate. Pastorii erau obligati a predicã in unguresce o domineca d'in trei, fia sêu nu întielesi de turm'a lor. Pana si in dictrictele curatu slave, copiii trebuiau sê invetie pe d'in sfara catechismulu in unguresce. Se impuneau comunelor predicatori maghiari, si celu ce reclama erã batutu, sub cuventu câ demnitatea nationala erã compromisa. Aceste nedreptãti intaritu forte pe bietii Slovaci, si nici unu magnatu nu luã aperarea lor, afara de comitele Stefanu Széchenyi si mine.

*) A se vedè nr. tr.

parte d'in terminulu midilocu. In Franci'a interiora grâuul a produsu ce-va mai multu de câtu cantitatea de midilocu, ordiulu si ovesulu a suferitu tare. Prin urmare pretiurile grâuului au scadiutu in modu insemnatu. In Parisu se vinde saculu de 120 chili, grâu finu, cu 39 franci, (asiè dara metiulu de Vien'a, de 84—87 pundi vienesi cu 15 franci loco Parisu), se ascepta inse preste totu, câ cei 100 chili (ce-va mai multu de câtu doui meti austriaci) se voru potè cumperà mai lesne de 30 franci. Secerisiulu aeestu-a ar' scaritià fàra indoiela pretiurile cerealieloru in modu insemnatu, deca secerisiulu precedentè aru fi fostu forte bogatu; d'in a. 1867 inse nu remane nimicu si asiè pretiulu de 28 franci pentru 100 chili, calitate buna, se pote tienè constantu.

Elveti'a nici in casulu celu mai favorabilu nu e in stare a satisfacè lipseloru tiei prin productiunea propria. — Prospectele de secerisiu de estu anu sunt indestulitorie, dar' se pote presupune cu siguretate, câ Elveti'a va trebui sè importe cerealie pentru 30 milioane de franci, si câ si estu anu cerealiel Austriei nu voru fi cautate.

In Prusi'a, Sasoni'a, Anover'a, Hesi'a si Schleswig-Holstein grâuul e forte bunu; in Brandenburg, Pomernu, Silesi'a si Westfali'a numai secara de midilocu; in Sasoni'a si Westfali'a, forte bunu, in Prusi'a, Anover'a si Hesi'a bunu, in celelalte provincie abiè de midilocu. Ordiulu si ovesulu numai in Hesi'a sunt imbucuratorie, in celelalte pârti sunt rele. Fructele pastaiose in Prusi'a, Anover'a, Westfali'a, Hesi'a si Holstein bune, in celelalte provincie numai de midilocu. Cartofii si fructele pastaiose mai preste totu bune. Morcovii si plantele de nutretiu nu indestulescu in Prusi'a de câtra resaritu, afara de districtulu Gumbinen, celealte fructe forte bune.

In Germani'a de sudu si interiora, pre cum langa Rinu, grâuul forte bunu, secar'a a cam suferitu, ovesulu bunu, trifoiulu si nutretiuulu in abundantiã. Cartofii forte buni.

In Rusi'a, care e celu mai mare concurentu alu Austriei in esportulu cerealieloru, in guvernamentulu Jecatorinoslaw scerisiulu e bunu, in guvernamentulu Ssarator starea cerealieloru inca promite secerisiu bogatu. — In Podoli'a, unde se asceptã secerisiu reu, grâuul contine grauntie pline si grele. In Ucrani'a rezultate escelinti, prin aparinti'a unui insectu s'au nimicitu cerealie in valere de mai multe milioane. In Rusi'a meridiana, mai vertosu in roionulu Odesei, secerisiulu grâuului abiè de jumetate bunu; calitatea escelinte. Fructele veratece in tienutulu Girchei dau secerisiu de midilocu, in tienutulu Arnautcei indestulitoriu. Secerisiulu secarei, ordiului si ovesulu de midilocu; semenaturelo de inu nu pre bune. In Bosarabi'a semenatur'a de erna indestulitoria; cerealiel de vera au suferitu dauna prin insecte; porumbulu (cucuruzulu), canep'a, cartofii, legumele bune; vinu, tabacu, pome destule, inulu neindestulitoriu. D'in tienutulu Moscevei sciri rele. In lun'a lui maiu si iuniu seceta, acum ploia. In Volhini'a secar'a de midilocu. In guvernamentulu Olonez caldur'a mare a arsu vegetatiunea, in Pultav'a ploia pre târdia.

— In regatulu Poloniei fructele de erna rele, grâuul bunu; secerisiulu ca anulu trecut.

In Itali'a, Piemontu, Lombardi'a, Veneti'a, Liguri'a si Marcele secerisiulu nu e tocmai nefavorabilu; in Itali'a meridiana ploiele multe au causatu dauna in grâu, ordiu si ovesu. In Sicili'a, afara de districtele litorale, olivii si vicle forte bogate.

In Danemarc'a semenatur'a de erna mai multu buna, secar'a si grâuul forte productive. Rapiti'a a produsu de 10—16 ori atât'a; cerealiel de primavera voru produce numai a trei'a parte sèu jumetate, ca intr'alti ani.

In Nederlandi'a mai tote speciele de fructe si legumile de gradina bune.

In Britani'a-Mare grâuul a produsu mai multu de câtu in anulu trecut. Altcum secerisiulu stã 20% sub terminulu midilocu. Nutretiuulu stã forte reu.

In Nordamerici'a, care ince concure cu noi in esportulu cerealieloru, recolt'a porumbului (cucuruzulu), afara de Indian'a si Ohio, buna. Grâuul a produsu mai multu de câtu anulu trecut, in tote staturile, afara de Vermontu, Connecticutu, Carolini'a, Georgi'a, Florid'a, Alabam'a, Mississipi, Texas si Nebrasc'a. Secar'a, ovesulu, ordiulu promitu preste totu recolta buna, asemenea cartofii.

In Romani'a recolt'a grâuului a fostu tocmai asiè de bogata, ca anulu trecut, calitatea e mai putienu indestulitoria. Ordiulu si ovesulu numai de midilocu; porumbulu promite recolta bogata.

In Austri'a rezultatele recoltei sunt urmatoriele: In Boemi'a grâuul a produsu doue pârti d'in trei, secar'a ce-va mai multu de jumetate, ordiulu jumetate, ovesulu $\frac{3}{4}$ pana la $\frac{2}{3}$; cartofii promitu recolta buna. Boemi'a nordica n'a produsu atât'a câtu sè-si acopere recerintiele. In Moravi'a recolta preste totu buna. In Silesi'a grâuul bunu, secar'a de midilocu, cartofii buni. In Austri'a superiora si inferiora cerealiel de erna au produsu mai bine de jumetate, recolt'a celoru de vera numai midilocia; cartofii promitu recolta buna. In Stiri'a si Carnioli'a productiunea cerealieloru buna, in Carinthi'a numai de midilocu. In Galiti'a numai recolt'a grâuului a fostu buna, a secarei si ordiului rea; ovesulu de midilocu. In Bucovin'a recolt'a numai midilocia, afara de porumbu si cartofi, cari promitu productiune buna. In Dalmati'a recolt'a totororu cerealieloru buna. In Ungari'a recolt'a cerealieloru numai de midilocu; porumbulu promite productiune forte buna. Calitatea grâuului si a ordiului nu pre buna. Recolt'a de estu anu cu multu mai rea de câtu anulu trecut; Ungari'a are cantitãti insemnate de cerealie, mai vertosu secara pentru esportu.

Sciri electrice.

Graz, 9 septemvre. Minoritatea slovena combatè adres'a de incredere câtra ministeriu si nega validitatea constitutiunei fatia cu dreptulu publicu alu Boemiei si cu persecutãrile opusetiunei. In urmare acèst'a s'a nascutu iritatiune mare in dieta si s'a amenatu desbaterea adresei pre mane.

Newyork, 8 septemvre. Langa fortulu Dogde s'a escutu una lupta intre trupele uniunei si intre indiani. Cei d'antãiu au perdutu patru morti si 17 vulnerati. Indianii au fostu batuti, perderea loru necunoscuta.

Linz, 9 septemvre. Diet'a a primitu adres'a câtra imperatulu cu 31 voturi contr'a 7, adres'a câtra ministeriu cu 31 voturi contr'a 8.

Salisburgu, 9 septemvre. Diet'a a primitu unanimu adres'a câtra imperatulu.

Parisu, 10 septemvre. Regin'a Angliei a sositu asta-di aici. Imperatulu sosese asta-di d'in Fontainebleau, dupa aceea curtea intrega pleca la Biaritz.

Innsbruck, 9 septemvre. Dr. Harun si consoti propunu subventiunarea scolei comerciale d'in midilocel tiei, si votarea de stipendie, spre a cultivã invetiatori pentru scolele industriale.

Klagenfurt, 9 septemvre. Dr. Mertlitsch propune revisiunea legii de alegere pentru dieta. Nischelmitzer cere de la ministeriu desfiintarea feudelor d'in Carinthi'a.

Parisu, 9 septemvre. „Monitoriulu“ de asta-d scrie: Imperatulu a asistatu marti esperimentãrilor de puscatu ale artileriei si a facutu probe cu manevrele noue, ce se voru introduce la infanteria. Dupã aceea a cercetatu asediãmintelè totororu corpuriloru si pretutindenea a fostu salutatulu cu entusiasmu.

Vien'a, 10 septemvre. Maiestatile sale pleca in 2 optovre la Leupolea, unde voru petrece optu dila. Imperatulu va ospitã in Cracovi'a la Adamu Potocki, in Tarnovu la Sangusko, in Lancutu la Alfredu Potocki si in Przemysl la Sieminski.

Prag'a, 10 septemvre. Marsialulu supremu alu tiei a incunoscintiatu pre deputatii cechi, câ dichiaratiunea loru s'a impartitu intre membrii dietei; a dou'a cerintia a cehiloru, adeca comunicarea dichiaratiunei loru cu maiestatea sa, marsialulu tiei n'a potutu-o implini, pentru câ la acèst'a nu se afla indreptãtutu fãra consensulu dietei Absentarea cehiloru de la dieta nu o pote recunoscè fundata in §.19 alu regulamentulu casei. Prin urmare provoca pre deputati, ca in decursu de 14 dila sè se infãtiseze in dieta, sèu sè si-motiveze absentarea; in casulu contrariu va fi constrinsu a procedè conformu § 19 d'in regulamentulu casei. — „Bohemii a scrie, câ ministerulu Plener va inspectiunã liniel ferate ale Boemiei.

Gratz, 10 septemvre. Desbatendu-se adres'a Waser sustiene, câ in Stiri'a nu esiste cestiune slovena. Kaiserfeld, amintindu persecutãrile preseii d'in Boemi'a, dice: Tribunalele in nedependinti'a loru si-tien de detorintia a aperã fundamintele atacate ale statulu si societãtii. Inluentiarea tribunaleloru prin ministrulu de justitia e calumnia. — Adres'a se primesce cu 48. voturi contr'a 4.

Parisu, 10 septemvre. „Memor. diplom.“ anuncia, câ Itali'a va provocã pre Franci'a sè si-retraga trupele d'in statulu papalu, si sè statorcesca una conventiune noua despre Rom'a.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.		
De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	„ 10 „ 24 „ „	„ 10 „ 51 „ „
„ Nenhusel	„ 1 „ 23 „ diu'a,	„ 1 „ 54 „ nòptea
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d. m.	„ 6 „ 31 „ deman.
„ Czegléd	„ 7 „ 54 „ „	„ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „ nòptea,	„ 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem.	„ 7 „ 47 „ „
„ Jasenov'a	„ 8 „ 4 „ „	„ „ „ „
„ Beseric'a-Alba	„ 8 „ 40 „ „	„ „ „ „
Sosescu in Baziasiu	la 9 „ 10 „ „	„ „ „ „

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beseric'a-Alba	„ 6 „ 27 „ „
„ Jasenov'a	„ 7 „ 6 „ „
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ nòptea „ 12 „ 53 „ diu'a
„ Czegléd	„ 6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „ „ 9 „ 30 „ ser'a
„ Nenhusel	„ 1 „ 52 „ diu'a „ 1 „ 8 „ nòpt.
„ Posionu	„ 4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ dem.
Sosescu in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ „ 6 „ — „ „

Jasenov'a-Oraviti'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „
Sosescu in Oraviti'a	la 10 „ 57 „ „

Oraviti'a-Jasenov'a.

De la Oraviti'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „
Sosescu in Jasenov'a	la 6 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute sera.
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 27 „ „
„ Püspök-Ladány*)	„ 1 „ 58 „ dup. med.
Sosescu in Oradea	la 4 „ 38 „ „

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosescu la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Oradea	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a
Sosescu in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ diu'a
„ Czegléd	„ 5 „ 41 „ ser'a
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Aradu.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 47 „ „
„ Szolnocu	„ 11 „ 2 „ „
Sosescu in Aradu	la 5 „ — „ ser'a.

Aradu-Vien'a.

De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a
„ Szolnocu	„ 4 „ 22 „ dupa mediadi.
Sosescu in Czegléd	la 5 „ 33 „ „
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ — nòptea.
„ Monaco	„ 5 „ 45 deman.
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 diu'a.
„ Carlsruhe	„ 2 „ 10 dupa med.
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „ „
Sosescu in Paris	la 5 „ — demaneti'a.

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „ dem.
„ Carlsruhe	„ 10 „ 40 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ — „ diu'a.
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „ dupa med.
„ Monaco	„ 8 „ 30 „ ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „ nòptea.
Sosescu in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman.

Comunicatiunea posteloru.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, sosescu in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.

„ Clusiu la Oradea pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosescu in Oradea la 6 ore 40 minute demaneti'a.

„ Aradu la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore ser'a, sosescu in Sibii la 2 ore 15 minute nòptea. Cale are 34 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.

„ Sibii la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosescu in Aradu la 1 ora 45 min. nòptea.

„ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. sosescu in Sibii la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.

„ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosescu in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.

„ Temisior'a la Orsiora pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, sosescu in Orsiora la 6 ore deman. Cale de 26 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.

„ Orsiora la Temisior'a pleca d'ominec'a marti-a, mercuri-a si vineric-a la 6 ore ser'a, sosescu in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatãria.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosescu in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.

„ Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, sosescu la 7 ore 45 minute ser'a.

„ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. sosescu la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 $\frac{1}{2}$ mile tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.

„ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. sosescu la 11 ore 50 min. diu'a.

„ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. sosescu la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.

„ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosescu la 9 deman.

„ Sibii la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, sosescu la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 $\frac{1}{2}$ mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.

„ Muresiu-Osiorheiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore demin. sosescu la 2 ore 35 min. nòptea.